

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КРИПТОАКТИВІВ (MICA) В УКРАЇНІ

Розвиток ринку криптовалют потребує ефективного правового регулювання, що забезпечить прозорість, захист інвесторів і стабільність фінансової системи. В Європейському Союзі ухвалено Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) – перший комплексний регламент, який встановлює єдині правила для криптовалютного ринку, спрямовані на мінімізацію фінансових ризиків, протидію шахрайству та відповідність цифрових активів міжнародним стандартам. Враховуючи євроінтеграційний курс України, адаптація MiCA може суттєво вплинути на ринок криптовалют, забезпечивши його гармонізацію з європейськими вимогами та створення єдиного правового середовища для криптовалютних компаній. Це сприятиме залученню інвестицій, підвищенню рівня довіри до ринку та інтеграції України у світову фінансову систему. У статті проаналізовано ключові положення MiCA, його відмінності від інших регуляторних підходів (США, Китай), а також стан регулювання криптовалютів в Україні. Визначено основні проблеми законодавства, серед яких відсутність чіткої податкової політики, недостатня координація регуляторних органів, невизначений статус стейблкоїнів та обмежена регуляторна інфраструктура. Визначено ключові виклики впровадження MiCA, зокрема необхідність адаптації законодавства, внесення змін до Податкового кодексу, механізм ліцензування криптовалютних компаній, недосконалість моніторингу ринку, відсутність контролю транзакцій та виконання AML/KYC-процедур. Попри ці виклики, впровадження MiCA відкриває широкі перспективи для України: посилення захисту інвесторів, запобігання шахрайству, розвиток фінансових технологій та блокчейн-інновацій. Для успішної реалізації регламенту необхідні координація державних органів, модернізація інфраструктури та підготовка фахівців. Запропоновано рекомендації щодо адаптації MiCA до українських реалій, зокрема створення єдиної регуляторної системи, покращення механізмів захисту користувачів криптовалютних сервісів та забезпечення відповідності українського крипторинку європейським стандартам.

Ключові слова: криптовалюти, регулювання MiCA, фінансові технології, цифрові активи, криптовалютний ринок.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток криптовалют змушує країни шукати ефективні підходи до їх регулювання. Децентралізований характер і зростаюче значення криптовалют як інструментів інвестування та розрахунків створюють економічні можливості, але водночас породжують виклики, пов'язані із захистом споживачів, фінансовою стабільністю та боротьбою з фінансовими злочинами. ЄС запровадив регламент MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) для гармонізації підходів до регулювання крипторинку. Його високі стандарти прозорості, захисту прав споживачів та управління ризиками можуть стати орієнтиром для України в контексті євроінтеграції. Для України впровадження MiCA – це можливість гармонізувати національне законодавство та створити сприятливе середовище для криптоекономіки. Водночас існують виклики: недосконалість законодавства, обмежена технологічна інфраструктура та соціально-економічні ризики.

Отже, дослідження перспектив і викликів впровадження MiCA в Україні є актуальним, адже дозволяє оцінити потенційні вигоди та виробити рекомендації для ефективної реалізації регуляторних ініціатив.

Об'єктом дослідження є процес регулювання криптовалют та адаптація Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання криптовалют та їх інтеграції у фінансові ринки привертати увагу дослідників протягом останніх років. Зокрема, Феррейра А. та Санднер П. [1] досліджували пошук Європейським Союзом регуляторних рішень щодо криптовалют та їхнього місця в фінансовій інфраструктурі. Питання еволюції та розвитку криптовалют стали предметом аналізу в роботі Цзян С., Лі Х. та Ван С. [2], які вивчали тенденції у дослідженнях криптовалют, переходячи від аналізу базових технологій до економічних застосувань. Водно-

час Пападимитріу Т., Гогас П. і Гкацоглу Ф. [3] розглядали формування криптовалютного ринку через методи комплексних мереж. Методологічні підходи до аналізу фінансових інструментів у цифрових екосистемах знайшли своє відображення в дослідженнях Куомо С., Сіка Ф. та Торандо Г. [4], які запропонували нові обчислювальні методи у фінансовому моделюванні. Крім того, питання національного регулювання криптоактивів в Україні регламентується Законом України «Про віртуальні активи» [5], який визначає правовий статус цифрових активів, але потребує подальшого вдосконалення в контексті його імплементації та гармонізації з європейськими стандартами, зокрема регламентом MiCA.

Попри наявність значної кількості наукових праць та законодавчих ініціатив, питання регуляторної інтеграції криптоактивів у фінансову систему, впровадження MiCA в Україні та адаптації міжнародних стандартів потребують подальшого дослідження.

Мета статті – дослідити перспективи та виклики впровадження регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) в Україні, оцінити його потенційний вплив на ринок криптоактивів, визначити ключові переваги, ризики та надати рекомендації щодо адаптації цього регламенту до українських реалій.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі впровадження регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) в Україні та оцінці його потенційного впливу на національний криптовалютний ринок.

Виклад основного матеріалу. Криптоактиви – це цифрові активи, що використовують технологію розподіленого реєстру (DLT), переважно блокчейн. Вони є децентралізованими, тобто не контролюються жодним центральним органом, а їх обіг забезпечується мережею комп'ютерів. До криптоактивів належать криптовалюти (Bitcoin, Ethereum), токени (утилітарні та інвестиційні) та стейблкоїни (прив'язані до фіатних валют чи інших активів для зменшення волатильності) [1]. Основні властивості криптоактивів: Децентралізація – відсутність централізованого контролю. Транспарентність – усі операції записуються у відкритий реєстр. Анонімність – користувачі можуть здійснювати транзакції без розкриття особистих даних. Висока волатильність – значні коливання вартості через обмежений ринок і спекуляції. Незворотність транзакцій – після підтвердження операції її неможливо скасувати [2]. Криптоактиви відіграють важливу роль у сучасній економіці, забезпечуючи швидкі та дешеві транзакції, розширення доступу до фінансових послуг та розвиток блокчейн-технологій. Водночас їх правова невизначеність створює ризики для інвесторів і споживачів, що стимулює пошук ефективного регулювання. В ЄС для цього розробле-

но регламент MiCA (Markets in Crypto-Assets), який має забезпечити єдині правила для криптоактивів на європейському ринку [1].

Криптовалюти є відносно новим явищем у фінансовій системі, однак їхній розвиток охоплює кілька ключових етапів, що вплинули на їхню популярність і поширення. Спочатку дослідження криптовалют зосереджувалися на технологічних аспектах, таких як блокчейн та механізми консенсусу, проте згодом увага змістилася до економічних і фінансових застосувань [2].

Концепція децентралізованих цифрових грошей бере початок у 1980-х роках, коли почали з'являтися перші електронні платіжні системи. У 1989 році Девід Чаум створив DigiCash, що забезпечувала анонімність цифрових платежів. Хоча ця система не набула широкого використання, вона заклала основу для розвитку криптовалют.

Прорив стався у 2008 році, коли Сатоші Накамото опублікував «Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System», запропонувавши концепцію децентралізованої цифрової валюти на основі блокчейну. У 2009 році було створено перший блок мережі Bitcoin (Genesis Block). Спочатку Bitcoin використовувався переважно в технічних спільнотах, але у 2010 році він отримав популярність.

Згодом почали з'являтися нові криптовалюти, які вдосконалювали концепцію Bitcoin. У 2013 році Віталій Бутерін представив Ethereum (ETH), що запровадив смарт-контракти – програми, які автоматизують виконання угод. Це дозволило створювати децентралізовані додатки (dApps) та власні токени.

Подальший розвиток криптоіндустрії привів до появи стейблкоїнів (USDT, DAI, USDC), що знижують волатильність, децентралізованих фінансів (DeFi), які функціонують без банків, а також центральних банківських цифрових валют (CBDC).

Зі зростанням популярності криптовалют їх почали активно досліджувати науковці та регулятори. Уряди різних країн розробляють закони та нормативні акти, спрямовані на регулювання цифрових активів. За останні роки інтерес до цієї теми змістився від суто технологічних аспектів до питань інвестиційної привабливості, регуляторної політики та інтеграції у фінансові ринки [2].

Згідно з дослідженням Пападимитріу Т., Гогас П. і Гкацоглу Ф. ринок криптовалют зазнав значних змін у 2016–2018 роках, зокрема зростання кореляції між цифровими активами. Це свідчить про поступове формування єдиної фінансової екосистеми криптоактивів, що може впливати на принципи їхнього регулювання.

Регулювання криптоактивів у ЄС стало ключовим напрямком законодавчої діяльності через стрімкий розвиток цифрових активів. Регламент MiCA –

перша комплексна ініціатива, спрямована на створення єдиного правового поля для криптоактивів. Представлений Європейською комісією 24 вересня 2020 року у межах Цифрового фінансового пакету ЄС, він має на меті зменшити фрагментованість регулювання, підвищити прозорість ринку та захистити інвесторів [1, 3].

Останні дослідження свідчать про зростаючу синхронізацію між криптовалютами, що свідчить про формування єдиної фінансової екосистеми цифрових активів [3]. У зв'язку з цим Європейський Союз розробив регламент МіСА, щоб забезпечити стабільність ринку, захист інвесторів та зменшення системних ризиків

Основними завданнями МіСА є забезпечення захисту споживачів та інвесторів, запобігання ринковим зловживанням, сприяння інноваціям та створення юридичної визначеності у сфері цифрових активів. Регламент встановлює чіткі вимоги для емітентів криптоактивів, криптовалютних бірж і стейблкоїнів, що раніше не підпадали під чинне фінансове законодавство ЄС. Важливим елементом МіСА є посилення контролю за стейблкоїнами, оскільки їх широке використання може впливати на фінансову стабільність ЄС. Запропоновані заходи передбачають підвищені вимоги до забезпечення, ліквідності та звітності таких токенів [1].

МіСА також запроваджує регулювання діяльності Crypto-Asset Service Providers (CASPs) – постачальників послуг, пов'язаних із криптоактивами. До цієї категорії входять криптовалютні біржі, кастодіальні гаманці та платформи для торгівлі цифровими активами, які зобов'язані отримати європейську ліцензію для ведення своєї діяльності. Це передбачає реєстрацію компаній у регуляторних органах ЄС, дотримання вимог до розкриття фінансової інформації та впровадження механізмів боротьби з фінансовими злочинами. Зокрема, МіСА посилює контроль за відмиванням коштів (AML) та фінансуванням тероризму, вводячи вимогу про ідентифікацію всіх учасників криптовалютних транзакцій.[3]

Одним із ключових аспектів регулювання МіСА є контроль за ризиками, пов'язаними з криптоактивами. Дослідження показують, що складні математичні моделі, такі як методи RBF-PU, можуть бути використані для більш точної оцінки фінансових ризиків криптовалютних активів [4]. Це підтверджує необхідність створення єдиного регуляторного підходу, подібного до МіСА, щоб зменшити волатильність і фінансові загрози.

Ще однією важливою новацією МіСА є створення єдиної європейської ліцензії, яка дозволить криптовалютним компаніям працювати у всіх країнах ЄС без необхідності додаткової реєстрації в кожній юрисдикції. Водночас, жорсткіші вимоги до ліцен-

зування можуть призвести до відтоку криптовалютних компаній у менш регульовані країни [1].

Запровадження МіСА відрізняється від підходів інших країн до регулювання криптоактивів. У США регулювання є фрагментованим – SEC і CFTC контролюють різні аспекти ринку, що створює правову невизначеність. Китай повністю заборонив торгівлю криптовалютами та майнінг, розвиваючи власну цифрову валюту (CBDC – цифровий юань). На відміну від цих підходів, МіСА є єдиним регламентом для всіх країн ЄС, який забезпечує баланс між захистом споживачів і фінансовими інноваціями. [3] Нові правила створюють надійне середовище для розвитку криптоіндустрії, водночас забезпечуючи фінансову стабільність та захист інвесторів. Регламент має потенціал стати глобальним стандартом регулювання криптоактивів, який зможуть застосовувати інші країни та міжнародні організації [1, 3].

Криптовалютний ринок в Україні активно розвивається, однак його правове регулювання залишається фрагментарним. До 2022 року Україна не мала комплексного закону щодо криптоактивів. У 2021 році був ухвалений закон «Про віртуальні активи», який визначає їхній правовий статус, проте його імплементація відкладається через необхідність змін у Податковому кодексі [5].

Основними регуляторами є НКЦПФР, яка контролює операції з цифровими активами, та НБУ, що визначає загальну фінансову політику щодо криптовалют. Проте механізм ліцензування криптокомпаній відповідно до міжнародних стандартів поки що не розроблений.

Більшість криптовалютних компаній в Україні працюють без ліцензії, а їхня діяльність не регулюється так жорстко, як у ЄС чи США. Українські банки не можуть напряму співпрацювати з криптоактивами, а їхній правовий статус залишається невизначеним, що створює ризики для інвесторів.

Однією з головних проблем є відсутність чіткої податкової політики – Податковий кодекс не містить норм щодо оподаткування доходів від криптовалют, що створює правову невизначеність.

Також невизначений статус стейблкоїнів є суттєвою прогалиною в законодавстві, що може ускладнити їхню інтеграцію у фінансову систему.

Ще одна проблема – недостатній захист прав споживачів. В Україні немає механізмів повернення коштів у разі шахрайства або втрати доступу до криптогаманців.

Крім того, бракує єдиної регуляторної інфраструктури. НКЦПФР, НБУ та Мінцифри працюють над регулюванням криптовалют, проте між ними відсутня координація, що уповільнює розробку нормативної бази та ефективний контроль ринку.

Впровадження регламенту MiCA в Україні супроводжується правовими та технічними викликами. Необхідна адаптація законодавства, зокрема змін до Податкового кодексу щодо оподаткування криптоактивів. Фрагментація повноважень між НКЦПФР, НБУ та Мінцифрою ускладнює координацію, тому потрібен чіткий механізм взаємодії регуляторів.

Одним із бар'єрів є відсутність регуляторної інфраструктури для моніторингу ринку, KYC/AML-процедур і контролю транзакцій. Невідповідність міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям FATF. Також існує ризик правових колізій між українським законодавством і положеннями MiCA, що вимагає гнучкого підходу до адаптації норм.

Фінансовий тиск на бізнес зростає через вимоги до ліцензування, звітності та AML-процедур, що особливо вдарить по малих компаніях. Брак кваліфікованих фахівців ускладнює ефективне регулювання. Технологічні обмеження, низький рівень кібербезпеки та недостатній доступ до цифрових технологій створюють додаткові ризики.

Впровадження регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) в Україні відкриває значні перспективи для розвитку ринку криптоактивів та інтеграції в європейський економічний простір. Гармонізація законодавства з ЄС підвищить прозорість ринку, зміцнить довіру інвесторів і сприятиме залученню міжнародного капіталу.

MiCA забезпечить єдині правила для бізнесу, стимулюючи розвиток криптоіндустрії, блокчейну, токенизації активів та фінансових технологій. Вдосконалення регуляторної інфраструктури дозволить

ефективніше контролювати ринок, а запровадження KYC/AML-стандартів зменшить ризики шахрайства та незаконних операцій.

Для підприємців MiCA відкриє можливості масштабування бізнесу та виходу на міжнародні ринки. Водночас нові вимоги до ліцензування, регулювання стейблкоїнів і фінансової звітності потребуватимуть додаткових ресурсів. Разом із цим, легалізація токенизації активів сприятиме розвитку альтернативних фінансових механізмів.

Висновки. На державному рівні регламент MiCA створить стабільне правове середовище для криптоіндустрії, що стимулюватиме розвиток фінансових технологій, IT та блокчейну. Оподаткування криптоактивів і ліцензування компаній збільшать бюджетні надходження, а зростання криптоекономіки створить нові робочі місця.

Виконання регуляторних вимог може підвищити витрати компаній і вплинути на доступність криптовалютних послуг. Водночас впровадження MiCA має економічні переваги: залучення інвестицій, збільшення податкових надходжень, розвиток фінансових технологій та інтеграцію з ЄС. Успішна реалізація вимагає законодавчих змін, координації регуляторів, модернізації інфраструктури та підготовки фахівців.

Загалом, ефективна імплементація MiCA можлива лише за умови комплексного підходу, що включає цифровізацію ринку, підвищення рівня фінансової грамотності та зміцнення кібербезпеки. Це дозволить відповідати європейським стандартам і зробити Україну привабливим центром криптовалютних інновацій у регіоні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ferreira, A., & Sandner, P. (2021). EU search for regulatory answers to crypto assets and their place in the financial markets' infrastructure. *Computer Law & Security Review*, 43, 105632. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2021.105632>
2. Jiang, S., Li, X., & Wang, S. (2020). Exploring evolution trends in cryptocurrency study: From underlying technology to economic applications. *Finance Research Letters*, 43, 101532. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101532>
3. Papadimitriou, T., Gogas, P., & Gkatzoglou, F. (2020). The evolution of the cryptocurrencies market: A complex networks approach. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, 376, 112831. <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112831>
4. Cuomo, S., Sica, F., & Toraldo, G. (2020). Greeks computation in the option pricing problem by means of RBF-PU methods. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, 376, 112882. <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112882>
5. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX : станом на 15 листопада 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 23.02.2025).

REFERENCES

1. Ferreira, A., & Sandner, P. (2021). EU search for regulatory answers to crypto assets and their place in the financial markets' infrastructure. *Computer Law & Security Review*, 43, 105632. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2021.105632>
2. Jiang, S., Li, X., & Wang, S. (2020). Exploring evolution trends in cryptocurrency study: From underlying technology to economic applications. *Finance Research Letters*, 43, 101532. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101532>
3. Papadimitriou, T., Gogas, P., & Gkatzoglou, F. (2020). The evolution of the cryptocurrencies market: A complex networks approach. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, 376, 112831. <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112831>

4. Cuomo, S., Sica, F., & Toraldo, G. (2020). Greeks computation in the option pricing problem by means of RBF-PU methods. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, 376, 112882. <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112882>
5. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX : станом на 15 листопада 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 23.02.2025).

MUKHIN VLADYSLAV

PhD student at the Department of Financial Law of the Yaroslav Mudryi National Law University

PROSPECTS AND CHALLENGES OF IMPLEMENTING CRYPTO-ASSET MARKET REGULATION (MiCA) IN UKRAINE

Problem setting. The rapid development of crypto-assets compels countries to seek effective regulatory approaches. Their decentralized nature and growing importance as investment and payment instruments create economic opportunities but also pose challenges related to consumer protection, financial stability, and combating financial crimes.

The EU introduced the MiCA regulation (Markets in Crypto-Assets Regulation) to harmonize regulatory approaches to the crypto market. Its high standards of transparency, consumer rights protection, and risk management could serve as a model for Ukraine within its European integration framework.

For Ukraine, MiCA implementation presents an opportunity to harmonize national legislation and create a favorable environment for the crypto economy. However, challenges remain, including incomplete legislation, limited technological infrastructure, and socio-economic risks.

Thus, studying the prospects and challenges of MiCA implementation in Ukraine is relevant, as it allows for assessing potential benefits and formulating recommendations for effective regulatory initiatives.

Analysis of recent researches and publications. The issues of legal regulation of crypto-assets and their integration into financial markets have attracted researchers' attention in recent years. In particular, Ferreira A. and Sandner P. examined the European Union's search for regulatory solutions concerning crypto-assets and their role in financial infrastructure.

The evolution and development of cryptocurrencies have been analyzed in the study by Jiang S., Li X., and Wang S., who explored trends in cryptocurrency research, transitioning from the study of underlying technologies to economic applications. Simultaneously, Papadimitriou T., Gogas P., and Gkatzoglou F. investigated the formation of the cryptocurrency market using complex network methods.

Methodological approaches to analyzing financial instruments in digital ecosystems have been reflected in the research of Cuomo S., Sica F., and Toraldo G., who proposed new computational methods in financial modeling.

Additionally, the regulation of crypto-assets in Ukraine is defined by the Law of Ukraine «On Virtual Assets», which establishes the legal status of digital assets but requires further improvements for implementation and harmonization with European standards, particularly under the MiCA regulation.

Despite significant academic research and legislative initiatives, the regulatory integration of crypto-assets into the financial system, the implementation of MiCA in Ukraine, and the adaptation of international standards require further investigation.

Purpose of research is to analyze the prospects and challenges of implementing the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) in Ukraine, evaluate its potential impact on the crypto-assets market, identify key advantages and risks, and provide recommendations for its adaptation to the Ukrainian context.

Article's main body. The regulation of crypto-assets has become a key focus in financial policy due to their growing role in global markets. The Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA), introduced by the EU, establishes a unified legal framework, ensuring market transparency, consumer protection, and financial stability. Given Ukraine's European integration, adopting MiCA could significantly impact the national crypto market.

This study examines MiCA's key provisions, compares it with U.S. and Chinese regulatory models, and analyzes Ukraine's current crypto regulations. Unlike the U.S. fragmented approach (SEC and CFTC oversight) and China's crypto ban, MiCA offers a harmonized regulatory framework across the EU.

In Ukraine, crypto regulation remains fragmented despite the Law on Virtual Assets. Key challenges include unclear taxation policies, undefined stablecoin status, lack of consumer protection, and regulatory gaps. While MiCA adoption could enhance investor protection, reduce fraud risks, and stabilize the market, challenges remain in legal adaptation, technological infrastructure, and compliance costs for businesses.

MiCA could help integrate Ukraine into the European financial system, attract investment, and strengthen blockchain and fintech industries. The study proposes policy recommendations to align Ukraine's regulations with MiCA, ensuring regulatory clarity and market stability.

Conclusions and prospects for the development. The implementation of MiCA in Ukraine offers opportunities for regulatory harmonization, investor protection, and financial stability. Aligning national legislation with EU standards can enhance market transparency and attract foreign investment.

However, challenges remain, including legal inconsistencies, unclear taxation policies, and fragmented regulatory oversight. The lack of stablecoin regulations and consumer protection mechanisms further complicates the process.

Successful adoption requires clear legal frameworks, regulatory coordination, and investment in compliance infrastructure. Addressing these issues will ensure Ukraine's integration into the European financial system and create a secure, innovative crypto market.

Key words: crypto-assets, MiCA regulation, financial technologies, digital assets, cryptocurrency market.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Мухін В. А. Перспективи та виклики впровадження регулювання ринків криптоактивів (MiCA) в Україні. *Право та інновації*. 2025. № 1 (49). С. 118–123.